

เครื่องราชอิสริยาภรณ์

ศุภกร บริสุทธิ์

เครื่องราชอิสริยาภรณ์คือ เครื่องหมายแห่งเกียรติยศสำหรับเป็นรางวัลแก่ผู้กล้า ปฏิบัติความดีความชอบทั้งผู้ที่เป็นข้าราชการ ทหาร พลเรือนและบุคคลโดยทั่วไป

เครื่องราชอิสริยาภรณ์เมื่อแรกสร้างนั้นสร้างเป็นบำเหน็จความชอบในราชการสงครามและการศาสนาสร้างขึ้นโดยพระดำรัสแห่งองค์สันตะปาปาประมุขแห่งคริสตจักร ณ กรุงโรมแบ่งได้เป็น 3 ชนิด คือ

1. เครื่องราชอิสริยาภรณ์สำหรับผู้ทำการกุศล (Order of Charity) สำหรับเป็นรางวัลแก่ผู้ได้รับบาดเจ็บจากการแสวงบุญและผู้อื่นที่ตนในการรักษาผู้เจ็บป่วยในสงคราม (Order of St. Lazarus)
2. เครื่องราชอิสริยาภรณ์สำหรับทหาร (Military orders) สำหรับผู้ปฏิบัติหน้าที่ราชการในการทหารเช่น knights templars
3. เครื่องราชอิสริยาภรณ์สำหรับผู้ทำการกุศลและทางการทหาร (Order That Combined Charitable and Military Service) ซึ่งเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชนิดนี้เป็นชั้นที่มอบแก่ผู้ประกอบคุณงามความดีทั้งในด้านการทหารและการศาสนา เช่น Order of St. John of Jerusalem

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ทั้ง 3 ประเภทดังกล่าว เป็นต้นเค้าแห่งเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่แพร่หลายต่อมาโดยทั่วไปในยุโรป แต่ผู้เป็นประมุขแห่งเครื่องราชอิสริยาภรณ์ต่อ ๆ มามักจะเป็นพระมหากษัตริย์ที่ไม่ใช่ประมุขแห่งศาสนาตั้งแต่แรกกำเนิด ระหว่างปีคริสต์ศักราช 1850 และ 1910 การมอบหมายบำเหน็จความชอบสำหรับประเทศทางเอเชีย อย่างเช่นประเทศทางยุโรปเริ่มเข้ามามีบทบาทในประเทศจีน และญี่ปุ่น อาณาจักรทางอินโดจีน แอฟริกาตอนเหนือและแถบตะวันออกกลาง

สำหรับประเทศไทยสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพได้ทรงกล่าวไว้ในตำนานเรื่องราชอิสริยาภรณ์สยามว่า “การใช้เครื่องราชอิสริยาภรณ์ตามแบบอย่างฝรั่งเกิดขึ้นในประเทศสยามนี้ก่อน และประเทศอื่น เช่น ประเทศญี่ปุ่นและประเทศจีน จึงได้คิดขึ้นภายหลังเป็นอันดับมา จนเดี๋ยวนี้นับได้ว่ามีด้วยกันหมดทุกประเทศ”

แต่เดิมมาการปูนบำเหน็จความชอบของไทยพระมหากษัตริย์จะทรงเป็นผู้พระราชทานสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ เช่น พานหมาก หีบหมาก กระจอน ชั้นน้ำ ทำด้วยโลหะมีค่าแตกต่างกันตามชั้นยศและความดีความชอบเรียกกันโดยทั่วไปว่า **เครื่องยศ**

ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างตำราสำหรับประดับเสื้อสำหรับเป็นเครื่องต้น และสำหรับพระราชทานแก่พระราชวงศ์ตลอดจนถวายประมุขต่างประเทศ เรียกว่า “**เครื่องราชอิสริยยศ**” สำหรับพระราชทานขุนนาง เรียกว่า “**เครื่องสำคัญยศ**” พระราชบัญญัติเครื่องราชอิสริยาภรณ์ฉบับแรก ประกาศเมื่อ ปีระกา เบญจศก จุลศักราช 1235 พ.ศ. 2416

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ในสมัยแรกสร้าง ไม่มีแพรแถบประกอบ ต่อมาในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงพระกรุณาให้มีแปลบประกอบเช่นเดียวกับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ของต่างประเทศ

ปัจจุบันเครื่องราชอิสริยาภรณ์ไทยมี 10 ตระกูล คือ

1. เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นมงคลยิ่งราชไมตรีภรณ์
2. เครื่องขัตติยราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติคุณรุ่งเรืองยิ่งมหาจักรีบรมราชวงศ์
3. เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นโบราณมงคลนพรัตนราชวราภรณ์
4. เครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า
5. เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีศักดิ์รามาธิบดี
6. เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่เชิดชูยิ่งช้างเผือก
7. เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติยศยิ่งมงกุฎไทย
8. เครื่องราชอิสริยาภรณ์รัตนวราภรณ์ (พินสมัยพระราชทาน)
9. ตราวัลลภาภรณ์ (พินสมัยพระราชทาน)
10. ตราวชิรมาลา (พินสมัยพระราชทาน)

เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นมงคลยิ่งราชमितราภรณ์

The Most Auspicious Order of the Rajamitrabhorn

เครื่องราชอิสริยาภรณ์นี้เรียกว่าโดยย่อว่า “เครื่องราชอิสริยาภรณ์ราชमितราภรณ์” (ร.ม.ภ.) มีชั้นเดียวสำหรับพระราชทานแก่ประมุขของรัฐต่างประเทศโดยเฉพาะ เพื่อเป็นการเพิ่มพูนสัมพันธไมตรีกับนานามิตรประเทศมากขึ้น ตามมติรัฐมนตรี วันที่ 6 มีนาคม 2505

ปัจจุบันพระราชทานไปแล้ว 23 สำหรับ

สำหรับพระราชทานประมุขของรัฐต่างประเทศซึ่งเป็นบุรุษ

ดวงตราห้อยสายสร้อย

ด้านหน้า มีรูปจักรและตรีศูลขัดกัน ประดับเพชรอยู่ในวงกลมบนพื้นลงยาสีเขียว ขอบวงกลมเป็นเพชรสร่งเงิน มีรัศมีทองแปดแฉกและรัศมีเงินแปดแฉก

ด้านหลัง มีอักษรพระปรมาภิไธยย่อ “ภ.ป.ร.” อยู่ในวงกลมพื้นลงยาสีขาว ขอบวงกลมสีน้ำเงิน

เบื้องบนด้านหน้ามีอุณาโลมและพระมหามงกุฎทอง มีรัศมีทองห้อยกับสายสร้อยทองรูปดอกชัยพฤกษ์สลักกระหนกเกลียวที่ห้อยดวงตรามีอักษรพระปรมาภิไธยย่อ ภ.ป.ร. ประดับเพชร อยู่ในรูปปทุมอุณาโลมลงยาสีเหลือง ใช้สวมคอ

รายพระนาม, นาม ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ราชमितราภรณ์

วัน เดือน ปี	พระนาม/นาม	ประเทศ	โอกาสที่ได้รับพระราชทาน
20 มิ.ย. 2505	สมเด็จพระราชาธิบดีซยิดปุตรา อิบน์อัล-มาร์ฮูม ซยิดฮัดซัน จามาคุลลี ยังดี-เปอร์ตวนอากง	สหพันธรัฐแห่งมาลายา (ปัจจุบันคือ ประเทศมาเลเซีย)	พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จฯ เยือนสหพันธรัฐแห่งมาลายา อย่างเป็นทางการ
21 พ.ย. 2505	ประธานาธิบดี ไฮน์ริช ลูบเก	สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน	เดินทางมาเยือนประเทศไทย อย่างเป็นทางการ
14 ก.พ. 2506	สมเด็จพระเจ้าปอลที่ 1 แห่งเฮลส์ลันด์	กรีซ	เสด็จฯ เยือนประเทศไทย อย่างเป็นทางการ

วัน เดือน ปี	พระนาม/นาม	ประเทศ	โอกาสที่ได้รับพระราชทาน
22 มี.ค. 2506	สมเด็จพระเจ้าศรีสว่างวัฒนา	ราชอาณาจักรลาว (ปัจจุบัน คือ ประเทศ สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว)	เสด็จฯ เยือนประเทศไทยอย่าง เป็นทางการ
27 พ.ค. 2506	สมเด็จพระจักรพรรดิฮิโรฮิโตะ	ญี่ปุ่น	พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จฯ เยือนญี่ปุ่นอย่างเป็นทางการ
7 มิ.ย. 2506	ประธานาธิบดีเจียงไคเช็ค	สาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน)	พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จฯ เยือนสาธารณรัฐจีนอย่างเป็นทางการ
10 ก.ค. 2506	ประธานาธิบดีมาคาปากาล	สาธารณรัฐ ฟิลิปปินส์	พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จฯ เยือนสาธารณรัฐฟิลิปปินส์อย่าง เป็นทางการ
15 ต.ค. 2506	สมเด็จพระราชินีจูลิเยนา	เนเธอร์แลนด์	เสด็จฯ เยือนประเทศไทยอย่าง เป็นทางการ
3 ก.พ. 2507	สมเด็จพระราชาธิบดีโบดวง	เบลเยียม	เสด็จฯ เยือนประเทศไทยอย่าง เป็นทางการ
2 ก.ย. 2507	ประธานาธิบดีดอล์ฟ ชาร์ฟ	สาธารณรัฐ ออสเตรีย	พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จฯ เยือนสาธารณรัฐออสเตรียอย่าง เป็นทางการ
15 ม.ค. 2508	สมเด็จพระเจ้าโอลาฟที่ 5	นอร์เวย์	เสด็จฯ เยือนประเทศไทยอย่าง เป็นทางการ
10 ก.พ. 2509	ประธานาธิบดีปักจุงฮี	สาธารณรัฐเกาหลี	เดินทางมาเยือนประเทศไทย อย่างเป็นทางการ
17 ม.ค. 2510	ประธานาธิบดีฟรานซโยนาส	สาธารณรัฐ ออสเตรีย	เดินทางมาเยือนประเทศไทย อย่างเป็นทางการ
15 ม.ค. 2511	ประธานาธิบดีเฟอร์ดินันด์ อี. มาร์กอส	สาธารณรัฐ ฟิลิปปินส์	เดินทางมาเยือนประเทศไทย อย่างเป็นทางการ
22 ม.ค. 2511	สมเด็จพระเจ้าโมฮัมหมัดเรชา ปาทาลวี ออร์มีห์	อิหร่าน	เสด็จฯ เยือนประเทศไทยอย่าง เป็นทางการ

วัน เดือน ปี	พระนาม/นาม	ประเทศ	โอกาสที่ได้รับพระราชทาน
3 ก.ค. 2524	ประธานาธิบดี เซิน ตู ฮวาน	สาธารณรัฐเกาหลี	เดินทางมาเยือนประเทศไทย อย่างเป็นทางการ
29 ก.พ. 2527	ประธานาธิบดี คาร์ล คาร์สเทินส์	ส ท พ ั น ธ์ ส า ธ า ร ณ์ ร ัฐ เยอรมัน	เดินทางมาเยือนประเทศไทย อย่างเป็นทางการ
17 ธ.ค. 2528	สมเด็จพระราชาธิบดี อีลมูลดา วัคคิลอัลลาลาร์ สุลต่าน อีส กานดา อัล-ฮัจ อิบนิ อัล-มาฮุม สุลต่านอิสไมล์	มาเลเซีย	เสด็จฯ เยือนประเทศไทยอย่าง เป็นทางการ
2 พ.ค. 2529	สมเด็จพระราชาธิบดีฟิเรนดระ พิกรัมซาห เดว	เนปาล	เสด็จฯ เยือนประเทศไทยอย่าง เป็นทางการ
21 ต.ค. 2530	ประธานาธิบดี พลเอกโมฮัมหมัด เซีย-ฮุส-ฮัก	สาธารณรัฐอิสลาม ปากีสถาน	เดินทางมาเยือนประเทศไทย อย่างเป็นทางการ
19 พ.ย. 2530	สมเด็จพระราชาธิบดี ดอน ฆวน คาร์ลอสที่ 1	สเปน	เสด็จฯ เยือนประเทศไทยอย่าง เป็นทางการ
1 พ.ย. 2531	สมเด็จพระราชาธิบดี ฮัจจี ฮัส ซันล โบลเกียท์	บรูไน	เสด็จฯ เยือนประเทศไทยอย่าง เป็นทางการ

ดวงตราห้อยสายสะพาย

ลักษณะเช่นเดียวกับดวงตราห้อยสายสร้อยแต่มีขนาดย่อมกว่า รูปจากและตรีศูลลงยาสีขาว ด้านหลังไม่มีอักษรพระปรมาภิไธยย่อ ห้อยกับสายสะพายแพรแถบสีเหลืองขนาดกว้าง 10 เซนติเมตร มีริ้วสีขาวกว้าง 5 มิลลิเมตร ไกล่ขอบทั้งสองข้างริมริ้วสีขาวทั้งสองข้างมีเส้นสีน้ำเงิน สะพายบ่าขวาเฉียงลงทางซ้าย

ดารา

มีรูปนารายณ์ทรงครุฑทองอยู่ในวงกลมบนพื้นลงยาสีขาว ขอบวงกลมเป็นเพชรสร้างเงินมี รัศมีทองแปดแฉก และรัศมีเงินแปดแฉก ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้าย

สำหรับพระราชทานประมุขของรัฐต่างประเทศซึ่งเป็นสตรี

ดวงตรา ลักษณะอย่างเดียวกับพระราชทานฝ่ายหน้า แต่มีขนาดย่อมกว่า

ดารา ลักษณะอย่างเดียวกับพระราชทานฝ่ายหน้า แต่มีขนาดย่อมกว่า

สายสร้อย ลักษณะอย่างเดียวกับพระราชทานฝ่ายหน้า แต่มีขนาดย่อมกว่า

สายสะพายสาย ขนาดกว้าง 7 เซนติเมตร

เครื่องหมายแพรแถบและเครื่องหมายดุม

เป็นรูปนารายณ์ทรงครุฑทอง อยู่ในวงกลมบนพื้นลงยาสีขาว

เครื่องขัตติยราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติคุณรุ่งเรืองยิ่งมหาจักรีบรมราชวงศ์

The Most illustrious Order of The Royal House of Chakri

เครื่องราชอิสริยาภรณ์นี้เรียกโดยย่อว่า “เครื่องราชอิสริยาภรณ์มหาจักรีบรมราชวงศ์” (ม.จ.ก.) เป็นเครื่องราชอิสริยาภรณ์สำหรับพระมหากษัตริย์และสมเด็จพระบรมราชินีกับสำหรับพระราชทานแก่พระบรมวงศานุวงศ์ ซึ่งสืบเชื้อสายโดยตรงในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช หรือผู้ได้สมรสกับพระบรมวงศานุวงศ์ดังกล่าว หรือผู้อื่นอันสูงศักดิ์ ซึ่งสมควรได้รับพระราชทานจำนวน 25 สำหรับ

จำนวนนี้ไม่รวมถึงที่จะพระราชทานแก่ เจ้านายหรือประมุขของรัฐต่างประเทศ ซึ่งจะได้พระราชทานตามที่ทรงเห็นสมควร มีประกาศนียบัตรทรงลงพระปรมาภิไธยประทับพระราชลัญจกรแก่ผู้รับพระราชทานด้วยและต้องส่งคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์นี้เมื่อผู้รับพระราชทานวายชนม์หรือเมื่อทรงเรียกคืน

สำหรับพระราชทานฝ่ายหน้า

มหาจักรี

ด้านหน้าเป็นรูปจากแปดกลีบ ลงยาสีขาวมีรูปตรีศูลเงินระหว่างกลีบจักรกลางวงจักรเป็นรูปปทุมอุณาโลมประดับเพชร พื้นลงยาสีฟ้า ขอบลงยาสีแดง มีอักษรทองเป็นคาถาภาสิตว่า **ติรัตนเสถรรฐเรจ สมพ° เส จ มมายน° สกราโซช จิตตญจ สรรฐฐาภิวทณ°** แปลว่า **ความนับถือรักใคร่ในพระไตรรัตนกิติ ในรัฐของตนกิติ ในวงศ์ตระกูลของตนกิติ มีจิตซื่อตรงในพระราชาของตนกิติ ย่อมเป็นเครื่องทำให้รัฐของตนเจริญยิ่ง** รอบขอบเป็นมาลัยชัชวาลูกช่อใบลงยาสีเขียว ดอกลงยาสีชมพูใต้พวงมาลัยเป็นแพรแถบลงยาสีชมพู มีอักษรย่อเป็นภาสิตของเครื่องขัตติยราชอิสริยาภรณ์นี้ **ร.จ.บ.ต.ว.ห.จ.** เบื้องบนมีอักษรพระนามาภิไธยย่อ **ป.ร.ร. 4** ไขว้และมีพระมหามงกุฎทองรัศมีเงินด้านหลังเป็นรูปครุฑ ปราสาทมหามงกุฎและจุลมงกุฎทำด้วยทอง พื้นลงยาสีเขียว ขอบลงยาสีแดง และมีอักษรทองว่า **ปีมะเมีย จัตวาศก ศักราช 1244** ปฐมรัชกาลปีที่ครบร้อย ห้อยกับสายสร้อยเป็นรูปปทุมอุณาโลมลงยา กลางอุณาโลมประดับเพชรสลักกันไปกับจักรีแฝดลงยา มีสร้อยทองยึดตลอดยาว 55 เซนติเมตร สำหรับสวมคอ

จุลจักรี

เป็นรูปจากและตรีศูลขัดกันเบื้องบนเป็นเครื่องอัฐภาวูธ และเครื่องพิชัยสงครามช่วยกันทำด้วยทองและมีพระคาถาภาสิตในวงจักรอย่างเดียวกันกับมหาจักรีห้อยกับแพรแถบสีเหลืองกว้าง 10 เซนติเมตร สะพายป้ายเฉียงลงทางขวา

ดารารัจกรี

เป็นรูปจักรลึบกลีบลงยาสีขาว มีรูปตรีศูลเงินและรัศมีเปลวเงินสลับกันไปรอบกลีบจักร กลางดาราเป็นรูปปทุมอุณาโลมประดับเพชรขอบลงยาและมี คาถาภาชิตอย่างเดียวกับมหาจักรีเว้น แต่ไม่มีพวงมาลัย ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้าย

สำหรับพระราชทานภายใน

มหาจักร

ลักษณะอย่างเดียวกับพระราชทานฝ่ายหน้าแต่ย่อมกว่า ประดับเพชรทั้งดวง ห้อยสายสร้อย ลงยาประดับเพชรสำหรับสวมพระศอกหรือสวมคอหรือห้อยกับแพรแถบสีเหลืองกว้าง 3 เซนติเมตร ผูกเป็นรูปแฉลบพอ ประดับเสื้อที่หน้าบ่าซ้าย

จุลจักร

ลักษณะอย่างเดียวกับพระราชทานฝ่ายหน้า แต่ย่อมกว่าห้อยกับแพรแถบสีเหลืองกว้าง 7.5 เซนติเมตร สะพายบ่าซ้ายเฉียงลงทางขวา

ดารารัจกรี

ลักษณะอย่างเดียวกับพระราชทานไฟหน้า แต่ย่อมกว่า ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้าย

สำหรับเครื่องต้นของพระมหากษัตริย์ มีลักษณะอย่างที่พระราชทานฝ่ายหน้า แต่มหาจักรี สายสร้อยและดารารัจกรีนั้นประดับเพชรทั้งสิ้น

สำหรับเครื่องต้นของสมเด็จพระบรมราชินีมีลักษณะอย่างที่พระราชทานฝ่ายในแต่ประดับเพชร